

BÁNÁTI TIBOR (a kalocsai kollégium volt igazgatója)

1981-1982

- Nézze, már a népi kollégista gyerekek kiválasztásánál is tudtuk, hogy a népi demokratikus rendszernek szüksége van új értelmiségre, de szerintem inkább az dominált, hogy a hátrányos helyzetű gyerekeket szedjük össze. A szakérettségin kimondottan az volt a terv, hogy a munkásosztály teremtsen meg saját értelmiségét. Ott már nem mi kerestünk, ott már küldték.
- Ki volt a kollégium igazgatója?
- Nyíregyházi szegényparaszt, akinek alapvető pedagógiai érzéke se volt. Na aztán, valami komoly betegsége is volt, úgyhogy állandóan én helyettesítettem.
- Mikor került Kalocsára?
- 1950. szeptember 15-én. Ekkor indult be a kollégium, bár a kollégisták még nem voltak ott.
- Hogyan szervezték meg a szakérettségis kollégiumot?
- Még előtte más dolgom is akadt, ugyanis részt kellett vennem a jezsuiták államosításánál. Pont ott. Mert a volt jezsuita rendházban jött létre a kollégium.
- Mit jelentett ez a részvétel?
- Leltárba venni és átvenni a dolgokat. Mi ráütöttük, hogy ez marad, ez megy. A rend tagjai már nem voltak ott. Hát többek között az az értékes könyvtár, ami ott volt, az nem maradhatott, hanem el kell vinni a Széchenyi Könyvtárba.
- A helyi viszonyokkal hogyan ismerkedett meg, milyenek tartotta őket? Mennyire voltak alkalmasak a kitűzött célra?
- Az épület kiváló volt, csak olyan óriási hálótermek voltak, ha jól emlékszem talán nyolcvan is kerültek egybe. Képzeld, mit jelentett egy ilyen hálóterembe benyitni reggel. Viszont az ellátás, az étkezés kimondottan jó volt.
- Amikor megérkezett a százhusz fiatalember, milyenek voltak, hogyan sikerült a válogatás?
- Hát nézze, a válogatás azt bizonyította, hogy a legtöbbjüktől ez óriási erőfeszítést kívánt. Ha nézem itt a tablón a régi neveket, visszaemlékszem, hogy már akkor az ember szubjektíven megérezte, hogy ez és ez talán átvészeli, mert hát bizonyos fokig az idegeikre ment, nem bírták. Voltak nagyon jó gyerekek is, de olyannal is találkoztunk, akit azért küldtek, hogy megszabaduljanak tőle.
- Tehát a válogatás rosszabb volt, mint a népi kollégiumokban?
- Rosszabb. A szakérettségre a gyerekek az üzemi pártszervezet stb. véleményével kerültek, a népi kollégiumnál meg magunk kutattunk, utánanéztünk, megkérdeztük a tanítók véleményét. Ott sem volt tökéletes a válogatás, de minőségileg mindenképp jobb. Igaz, a szakérettségre a többség nagyon elszántan érkezett.
- Elszántan, hogy megszerzik a diplomát. De hogyan alkalmazkodtak a hirtelen változáshoz?
- Hát nem kaptak ezek fölkészítést, nem tudták, hogy mi vár rájuk, úgyhogy nagyon-nagyon sok tragédia volt ebből. Emlékszem egy olyan srácra, aki két hónap múlva kijelentette, hogy nem bírja tovább, és haza kellett engedni.
- Mennyire fogadták el a tanárok a kollégisták felkészültségét?
- Tulajdonképpen semmi közülük nem volt a szakérettségihez. Előfordult, hogy a szakérettségis idősebb volt, mint a tanár. Nem voltak ezek a tanárok erre előkészítve. Engem és a vezetőket elküldtek egy tanfolyamra, de ott is inkább ideológiai képzés volt, mint pedagógiai. A többi tanár inkább csak kontárkodva, alkalmazkodva, meghunyászkodva dolgozott. Azt elfogadták úgy nagy általánosságban, hogy mindent bele és azokat is meg kell tanítani, akik hát letről indultak. A tanárok fel voltak egy kicsit dobva, hogy emberi példákon látták, mit gürölköztek ezek, meg hogyan mentek tönkre idegileg azért, hogy tanuljanak. Szóval egy kicsit ez is befolyásolta a tanárokat. Ami már a szocialista, vagy a kommunista mozgalmi jelleget illeti, meg azt, hogy a munkásosztályból legyen az értelmiség, ezt nem hiszem, hogy elfogadták volna. Kimondottan arra törekedtek, hogy a

legtöbbet adják és csakis erre törekedtek. És ezt azért is megtehették, mert hát nem főállásban tanítottak.

— A szakmai színvonal milyen volt?

— Tulajdonképpen a legjobb tanárokat szedték ott össze, az igaz. Vagy legalábbis megpróbálták a legjobb tanárokat összeszedni. Minőségileg jók voltak. Olyanok talán, akik még a jezsuitáknál is tanítottak, tehát nagyon jó szakemberek, és rengeteget kerestek. Nem tudom megmondani, hogy mennyit, de tudom, hogy akkor az volt a divat, hogy hű de jó a szakérettségén tanítani, mert ott lehet keresni. És korrepetálásra is fizettek nekik. Az ellenőrzés ugyanaz volt, mint az állami oktatásban, csak nagyon udvariasan, szőrmentén bántak velünk. Szinte elnézést kértek, hogy most ide jöttek felügyelni.

— Mennyit tud arról, hogy a diákok egy részének kapcsolata volt az ÁVH-val?

— Hát ezt csak úgy gondolom.

— De magával nem közölték?

— Hát nem. Viszont társadalmi munkában végzett pártfunkcióból adódóan tudtam, hogy a Grószéket annak idején a szakérettségisek is figyelték.

— Maga is figyelte?

— Nem. Csak a szakérettségis barátok.

— De maga mért nem?

— Nem vagyok az a típus.

— Fölszólították, csak nem akart menni?

— Nem szólítottak föl.

— Kit kerestek meg a tanfolyam kompetens vezetői közül?

— Ilyen ügyben nem kerestek meg senkit. Mindig a pártbizottságon keresztül szervezték, legalábbis így hallottam a gyerekektől. Én nem is voltam, hogy is mondjam, nem is voltam teljesen megbízható. Olasz állampolgárt vettem el feleségül. Igaz, hogy a nyelvet lassan elfelejtette, de az állampolgársága olasz volt.

— Milyen visszhangot keltett, ha rájöttek, hogy a fiúk közül valakinek kapcsolata volt az ÁVH-val?

— Általában nem is tudták. Nekem is csak bizalmasan mondták el, hogy. Számomra pedig, semmiképpen sem volt fontos, nekem sose voltak ilyen BM, meg mit tudom én milyen kapcsolataim.

— Hogyan fogadta a város Kalocsa a szakérettségiseket?

— Hát, hogy is mondjam? Volt olyan szakérettségis, aki onnan vett el egy lányt, hát ez a lány eléggé közutálatnak örvendett, szóval egyszerűen kurvának nevezték.

— Maguk, vezetők, mit gondoltak, mi lesz ezekből a gyerekekből? Értelmiségi? Politikus? Középkáder?

— Nézze, az első időben teljesen hittük, hogy új értelmiséget nevelünk. De az első félév után már láttuk, amit ma már világosan látunk, hogy az értelmiséget ma se az teszi értelmiséggé, hogy megvan a marhalevele róla. Már láttuk, hogy nagy hiányok vannak. De abban az időszakban hát ugye azért azt mondtuk, azt tápláltuk beléjük, hogy ők most már, hogy nagy szükség van rájuk, mert nincs elég megbízható szakember.